

MEIDÄN RYHMÄ

Ryhmätoimintaa ja osallisuutta jälkihuollon
asiakkaina oleville nuorille Espoossa

Heino Linda
Opinnäytetyö, kevät 2014
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suun-
tautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) +
kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoi-
suus

TIIVISTELMÄ

Heino, Linda. Meidän ryhmä – Ryhmätoimintaa ja osallisuutta jälkihuollon asiakkailla oleville nuorille Espoossa. Diak Etelä, kevät 2014, 47s., 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen nuorisotyön suuntaamisvaihtoehto, sosionomi (AMK) +kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Opinnäytteeni tarkoituksena oli järjestää ryhmätoimintaa ja mahdollistaa ryhmäosallisuus 18–21-vuotiaille jälkihuolto nuorille Espoon jälkihuoltoyksikössä. Opinnäytteeni tavoitteena oli ehkäistä nuorten syrjäytymistä tarjoamalla nuorille mahdollisuuden ryhmäosallisuuteen, jossa he voivat nähdä oman kehityksen arvokkaana sekä tärkeänä. Lisäksi tavoitteena oli antaa nuorille keinoja tulevaisuutta varten.

Ryhmään kuului kaiken kaikkiaan neljä nuorta sekä yksi ohjaaja minun lisäkseni. Opinnäytetyö toteutettiin viitenä ryhmäkertana kevään 2013 aikana. Olin mukana kehittämässä Espoon jälkihuollon palveluntarjontaa keväällä 2013 suunnittelemalla sekä toteuttamalla ryhmätoimintaa.

Ryhmäkertojen suunnittelun aloitin tutustumalla nuoriin sekä erilaisiin harjoitteisiin, joita voidaan työskentelyssä hyödyntää. Teoriatietoon ratkaisukeskeisyydestä tai nuoruudesta en juuri tässä vaiheessa perehtynyt. Suunnittelin nuorten toiveiden ja omien havaintojeni pohjalta ryhmäkertojen sisällöt. Aiheet liittyivät tulevaisuuteen ja haaveisiin, ja suurin osa harjoitteista oli nuorille tuttuja entuudestaan. Ryhmäkerrat onnistuivat hyvin ja joihinkin tavoitteisiin päästiin. Jälkihuolto nuorilla on kaikilla erilaiset lähtökohdat ja heidän jaksaminen sekä pärjääminen on hyvin yksilöllistä. Nuorten motivoiminen oli haastavaa, vaikka sain heidät osallisiksi ryhmään, mutta kiinnostuminen yhdessä tekemisestä oli vaikeampaa. Nuorilta saatu palaute oli kuitenkin kaikin puolin myönteistä, ja jokainen olisi valmis osallistumaan ryhmätoimintaan myös tulevaisuudessa.

Espoon jälkihuoltoyksikkö sai yhden valmiin mallin ryhmätoiminnalle ja tietoa mistä nuoret kiinnostuivat. Tulevia ryhmiä suunniteltaessa he voivat hyödyntää jotain antamiani materiaaleja. Malli, jonka suunnittelin, ei missään nimessä ole valmis tai kohdennettu tiettyyn käyttöön. Se on täysin muokattavissa isolle tai pienelle, avoimelle tai suljetulle ryhmälle. Ryhmää suunniteltaessa tulee aina laatia suunnitelma, joka kohtaa ryhmän tarpeen.

Asiasanat: jälkihuolto, nuoruus, ryhmätoiminta, ratkaisukeskeisyys

ABSTRACT

Heino, Linda. Our group – Group activities and involvement for Espoo after-care's young customers. Diak South, spring 2014, pages 47, 4 attachments. Language: Finnish. Diak South, Autumn 2013. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services

The purpose of my thesis is to organise group activities and enable group participation for 18-21 years old aftercare customers in Espoo aftercare unit. The target of my thesis is to prevent the youth from exclusion by offering them a possibility to group participation where they can find their own development as precious and important. In addition the target is to offer the youth means for the future.

The group included four youngsters and one supervisor in addition to me. The thesis was executed in five group activities during spring 2013. I took part in the service development of Espoo aftercare in spring 2013 by planning and executing the group activities.

I started the group activities' planning by getting to know the youngsters and different exercises that can be used for this kind of purpose. At this phase I did not orientate on solution-focused or youth theory. I planned the contents of the group activities according to my observations and the wishes of the youngsters. The subjects were connected to the future and wishes and most of the exercises were already familiar to the youngsters. The group activities succeeded well and some of the targets were achieved. All the aftercare youngsters have different starting points and their coping and performance are individual. It was challenging to motivate the youngsters, although I succeeded to get them to participate in the group, it was harder to get interested in cooperation. However, the feedback I received from the youngsters was very positive and they were all willing to participate in the group activities also in the future.

Espoo aftercare unit gained one frame for group activities and knowledge of what the youngsters were interesting in. When planning the future group entities they can utilise some of the materials I've submitted. The frame that I planned is not by any means ready or targeted to a specified use. It can be adapted for big or small, open or closed groups. When planning a group it is recommended to always draft a plan that meets the group's needs.

Keywords: aftercare, youth, group activities, solutions-focused

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 SIJAISHUOLLOSTA ITSENÄISEEN ELÄMÄÄN.....	6
2.1 Jälkihuolto laissa	7
2.2 Jälkihuollon osa-alueet	8
2.3 Jälkihuollon asiakassuunnitelma	10
3 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA	12
3.1 Nuoruuden kehitystehtävät.....	13
3.2 Itsenäistyminen ja tuen tarve	15
4 RYHMÄTOIMINTA	17
4.1 Ryhmäprosessi.....	18
4.2 Ryhmän ohjaaminen	19
4.3 Vertaistuen mahdollisuudet	20
4.4 Toteutettavuus seurakunnassa	21
5 RATKAISUKESKEISYYS	24
6 TYÖELÄMÄTAHO JA TAVOITTEET	27
7 RYHMÄTOIMINNAN SUUNNITTELU	28
8 RYHMÄN TOTEUTUS	30
9 ARVIOINTI JA JOHTOPÄÄTÖKSET	34
10 POHDINTA	36
10.1 Eettisyys	38
10.2 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta	38
10.3 Ideoita jatkotyöskentelyyn	39
LÄHTEET	40
LIITE 1: Kutsu meidän ryhmään	44
LIITE 2: Palautelomake	45
LIITE 3: Jatka lauseita – harjoite	46
LIITE 4: "Pelilauta"	47

1 JOHDANTO

Olen työskennellyt lasten ja nuorten kanssa vuodesta 2008. Valmistuessani lähihoitajaksi työllistyin nopeasti päivähoidon. Työssä toimiessani toivoin lisää haastetta, mutta samalla enemmän välineitä ja keinoja tukea lapsia ja perheitä. Lopulta päädyin hakemaan jatkokoulutukseen ja aloittaessani opinnot Diakonia-ammattikorkeakoulussa syksyllä 2010 olin kiinnostunut perhetyöstä. Opintojen ajan olen suunnannut harjoittelukokemuksen lastensuojelun palvelujärjestelmään. Olen myös työskennellyt lastenkodissa opintojen aikana.

Viimeinen harjoitteluni sijoittui Espoon jälkihuoltoyksikköön. Olin teorian sekä käytännön kokemuksen kautta haalinut paljon tietoa lastensuojelun palvelujärjestelmästä. Jälkihuoltoyksikkö oli minulle niin kutsuttu viimeinen silaus, ja lopulta olin erittäin innokas tekemään opinnäytettäni tällä kentällä.

Tutustuessani harjoittelupaikkaan sain kuulla, ettei heillä olisi ryhmätoimintaa kevään 2013 aikana. Jälkihuolto tarjoaa nuorille mahdollisuuden ryhmäosallisuuteen, mutta kevään aikana suunniteltiin sisältöjä syksyn kahteen ryhmään. Meidän ryhmä kokoontui viisi kertaa kevään 2013 aikana ja tavoitteena oli kehittää palveluntarjontaa tarjoamalla nuorille ryhmäosallisuutta. Ryhmän tavoitteena oli ehkäistä nuorten syrjäytymistä sekä antaa keinoja nähdä oma kehitys arvokkaana.

Minun tehtäväni oli suunnitella ja toteuttaa ryhmätoimintaa nuorille. Ryhmä kokoontui viisi kertaa kevään 2013 aikana. Viikoittainen ryhmäosallisuus rytmitti nuorten arkea hieman ja tarkoituksena oli tehdä ja viettää aikaa yhdessä.

Suunnittelin ryhmäkertojen sisällöt nuorten toiveiden sekä omien havainnointieni perusteella. Meidän ryhmän suunnitellut sisällöt ovat täysin sovellettavissa muunkaltaisiin ryhmiin. Opinnäytteestäni hyötyivät eritoten mukana olleet nuoret ja Espoon jälkihuoltoyksikkö.

2 SIJAISHUOLLOSTA ITSENÄISEEN ELÄMÄÄN

Vuonna 1991 Suomi on solminut sopimuksen koskien lasten suojelemista. Lasten suojeleminen perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Tämä oikeuttaa jokaisen lapsen turvalliseen ja virikkeelliseen kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen. Lastensuojelu on yksi osa, jonka tehtävänä on tukea lasten ja nuorten turvallisuutta yhdessä yhteiskunnan sekä kaikkien kansalaisten kanssa. (Taskinen 2010, 19.)

Muuttuvassa ja nopeasti kehittyvässä yhteiskunnassa ihmiset tahtovat enemmän tietoa sekä tukea perhe-elämään. Kaikissa yhteiskunnissa vanhemmat ovat aina tarvinneet sekä saaneet tukea perhe-elämään sekä sen tuomiin uusiin tilanteisiin. Lastensuojelun palvelujärjestelmää kehitetään, jotta se tukisi mahdollisimman hyvin perheitä. (Taskinen 2010, 21.)

Lastensuojelun ydintehtävänä on turvata lapsen ja nuoren oikeus sekä asema yhteiskunnassa. Lastensuojelu koostuu peruspalveluista, ehkäisevästä lastensuojelusta sekä lapsi- että perhekohtaisesta lastensuojelusta. Peruspalveluihin sisältyy neuvola, päivähoito, koulu ja terveydenhuolto. Ehkäisevä lastensuojelu koostuu tuen saannista edellä mainituista peruspalveluista. Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu pitää sisällään lastensuojelutarpeen selvityksen sekä arvioinnin, avohuollon tukitoimet, kiireellisen sijoituksen, huostaanoton sekä sijaista ja jälkihuollon. (Taskinen 2010, 22.)

Jälkihuolto on suunnattu 18–21-vuotiaille nuorille. Tehtävänä on tukea nuoren itsenäistymistä. Jälkihuollon palveluihin kuuluu perusedellytysten eli riittävän taloudellisen tuen sekä asumisen järjestämisen ja lisäksi paljon muuta. Työntekijä kartoittaa nuoren kanssa yhdessä tämän tulevaisuuden suunnitelmia ja voimavaroja. Jälkihuolto tarjoaa psykososiaalista tukea ja ohjausta nuorille, vertaisryhmiä sekä neuvoja arjessa selviytymiseen ja itsenäistymiseen. (Sosiaaliportti 2012) Jälkihuolto voi lisäksi sisältää koulutus- oppisopimus- tai työpaikan kartoittamisen ja järjestämisen (Taskinen 2010, 154).

Monelle nuorelle itsenäistyminen ja oman elämän aloittaminen voi tuntua pelottavalta. Miten selvittää itse taloudenhoidosta ja opinnoista? Sijoitetuilla nuorilla on mahdollisuus ja ennen kaikkea oikeus saada tukea itsenäistymiseensä. Sitä nimitetään jälkihuolloksi. (Perhehoitoliitto Ry, 2011)

Reinikaisen tekemän tutkimuksen Nuorisokodista maailmalle mukaan nuoret ovat tunteneet pelkoa, epävarmuutta ja riittämättömyyttä sijaishuollon päättyessä (Reinikainen 2009, 95). Yhteiskunta on velvoitettu puuttumaan lapsen ja nuoren elämään tarpeen vaatiessa erilaisin toimenpitein. Yhteiskunta on myös velvoitettu kantamaan vastuu sekä toimittamaan interventio loppuun saakka. Sijaishuollon päämääränä on saattaa nuori elämään omillaan. Kun nuori on itsenäinen ja pärjäävä aikuinen, jolla on tukeva lähiverkosto, on hän valmis päättämään irti. Sijaishuollon aikana nuorille opetetaan vastuuta omasta itsestään ja toisista. Nuoren täytyy myös nähdä tämä omassa kokemuksessaan, että hänestäkin on huolehdittu. (Laaksonen 2004, 10.) Sijaishuollon päätyttyä nuoren ei tarvitse jäädä yksin, sillä kunnan sosiaalitoimi on velvoitettu järjestämään nuorelle jälkihuolto. Nuoret tarvitsevat tuekseen luotettavan aikuisen, jolta pyytää apua sekä saada kokemus että hänen hyvinvointinsa on edelleen tärkeä. Jälkihuollon päämääränä on jatkaa sijaishuollon jalanjäljissä, tukea nuoren muuttoa takaisin kotiin tai ohjata nuorta itsenäiseen elämään. Jälkihuollon aikana nuori kartoittaa omia voimavarojaan sekä valmiuksiaan aikuisuuteen ja näillä taidoilla on suuri merkitys nuoren tulevaisuudessa. Nuori itse määrittelee, miten oma jälkihuolto rakentuu sen perusteella, mitä nuori erityisesti tarvitsee. Nuoren onnistumisen kannalta olisi keskeistä saada tukea aikuiselta arkisissa asioissa ja nuoret kaipaavat keskustelukumppania sekä aikuiskontaktia tuekseen. (Taskinen 2010, 150–152.)

2.1 Jälkihuolto laissa

Vuonna 2008 astui voimaan uusi lastensuojelulaki. Vuoden 1990 lastensuojelulaissa avohuollon tukitoimena sijoitetut lapset ja nuoret eivät saaneet samaa jälkihuolto-oikeutta. Lastensuojelulaki kuitenkin velvoitti kunnan tukemaan nuo-

ria myös täysi-ikäisyyden jälkeen. Kunnan oli järjestettävä riittävä taloudellinen tuki sekä korjattava asumisoloja, mikäli siihen oli tarve. Sosiaalihuoltolakia säädettiin niin, että nuorelle on taattava tarvittava tuki koulunkäyntiin, työnhakuun sekä muihin henkilökohtaisiin tarpeisiin. Kunta ei voinut välttää velvollisuutta tukea nuoria, jotka ovat olleet avohuollon tukitoimena sijoitettuja. Vaikka nuorilla ei ollut niin kutsuttua jälkihuolto-oikeutta, he olivat oikeutettuja samaan tukeen. (Laaksonen 2004, 12–13).

Lastensuojelulaissa määritellään kunnan velvollisuudeksi järjestää nuorelle jälkihuolto sijaishuollon päätyttyä. Asiakas on oikeutettu saamaan jälkihuollon tuki myös ollessaan huostaan otettuna avohuollon tukitoimena yhtäjaksoisesti puoli vuotta. Asiakkaalle on laadittava hänen tarpeitaan tukeva asiakassuunnitelma yhdessä oman työntekijän kanssa. Jälkihuollon tehtävänä on huolehtia myös nuoren asiakkaan taloudellisesta tilanteesta ja nuori on oikeutettu saamaan itsenäistymisvaroja. (Lastensuojelulaki 2007/417)

Jälkihuolto määritellään lastensuojelulaissa varsin selkeästi ja vaikka jälkihuollon tuki on nuorelle vapaaehtoista, kunnalla ei tässä ole valinnanvaraa. Sosiaalilautakunnan on järjestettävä jälkihuolto myös niille nuorille, joiden sijaishuolto on purettu jo ennen itsenäistymisikää. (Laaksonen 2004, 12.)

2.2 Jälkihuollon osa-alueet

Jälkihuollossa työnkuva jakautuu neljään eri osa-alueeseen: suunnitteluun, nuoren tukemiseen, läheisverkoston tukemiseen ja arviointiin. Hyvä suunnittelu sekä riittävä paneutuminen edesauttaa työskentelyä nuoren rinnalla. (Laaksonen 2004, 15.)

Jälkihuollosta tulisi puhua nuorelle jo ennen siirtymistä pois sijaishuollosta. Jälkihuollon määrittely tulisi tehdä nuorelle ymmärrettävästi. Nuoren tulee olla etukäteen tietoinen omista oikeuksistaan. Tärkeää työskentelyn alkaessa on luot-

tamuksen synnyttäminen, jolloin nuoren tukeminen on kokonaisvaltaisempaa. (Laaksonen 2004, 24.)

Jälkihuollon ohjaus- ja kasvatustyön tavoitteina on auttaa ja tukea nuorta tulemaan sinuksi itsensä kanssa sekä kartoittamaan omat vahvuutensa että saada toivoa ja uskoa tulevaisuuteen ja omaan onnistumiseen. Jälkihuollon tarjoama psykososiaalinen tuki on pääosin nuoren ja työntekijän tapaamiset, keskustelut sekä yhdessä hoidetut asiat kuten virastokäynnit. Psykososiaalista tukea jälkihuollossa tarjotaan myös tukiperheillä ja ryhmätoiminnalla. Nuoren asumisen järjestäminen on tärkeä osa jälkihuoltoa ja itsenäisen asumisen onnistumisen kannalta on tärkeää, että nuorta tuetaan. Asumismuotoja on erilaisia, jolloin nuorelle etsitään häntä tukevin ratkaisu. Jälkihuolto tarjoaa tukiasuntoja, naapuritukiperheitä sekä täysin itsenäistä asumista kunnan vuokra-asunnoissa. Koulutus- tai työelämään sijoittuminen on osa nuoren tukemista jälkihuolto prosessin aikana. Nuorten elämäntilanteet ovat hyvin erilaisia ja nuoren hyvinvoinnin sekä syrjäytymisen ehkäisyn kannalta on tärkeä rytmittää arkea nuorelle sopivalla vaihtoehdolla. (Laaksonen 2004, 27–29, 31–32, 36.)

Hyvä tiivis yhteistyö, joka kannustaa nuorta koulujen ja työvoimatoimistojen kanssa on osa jälkihuoltoa. Jälkihuolto tarjoaa nuorille taloudellista tukea harrastuksiin sekä vapaa-ajan toimintaan muun taloudellisen turvauksen lisäksi ja tämä tukee nuoren omaa elämänhallintaa ja sosiaalisten verkostojen luomista. (Laaksonen 2004, 37, 39–40.)

Lastensuojelulaki velvoittaa tukemaan myös jälkihuollossa olevan nuoren vanhempia tai huoltajia. Heille suunnattuja tukitoimia ovat neuvonta, taloudellinen tuki sekä terapia. Nuoren itsenäistymisen kannalta on tärkeää, että nuorella olisi läheisverkostoa tukenaan. Verkostokarttaa ja sukupuuta käytetään työvälineenä, kun kartoitetaan nuorelle läheisverkostoa. On erittäin tärkeää, että nuorella on viranomaisverkoston ulkopuolella luotettavia aikuiskontakteja. Jälkihuolto loppuu nuoren täyttäessä 21 vuotta eikä sosiaalityö tue nuorta sen ollessa kiinni. Äkillisissä tilanteissa ja hädän hetkellä nuorella tulee olla muitakin ver-

kostoa. Mikäli nuori ei halua tai voi koota läheisverkostoa läheisistään, jälkihuolto tukee tukihenkilö ja – perhetoiminnalla. (Laaksonen 2004, 25, 43–44.)

Arviointi on olennainen osa toimintaa ja laadunhallintaa. Jälkihuollon tarkoituksena on tukea nuorta itsenäiseen elämään. Työn arvioinnilla saadaan näkyväksi työn onnistuminen, toteutuminen ja kehitysideoita. Näiden perusteella työtä on mahdollista kehittää edelleen. Arvioinnissa tarvitaan useita näkökulmia, kuten asiakaspalaute ja itsearviointi. Työyhteisö arvioi oman työn laatua ja toimintaa jokaisen asiakkaan kohdalla. Asiakaspalaute kertoo, onko työ kohdannut asiakkaan ja mitä mieltä asiakas on työmenetelmistä, palvelun riittävydestä, laadusta ja toimivuudesta. (Laaksonen 2004, 47–48.)

2.3 Jälkihuollon asiakassuunnitelma

Jälkihuollon suunnittelu aloitetaan jo lapsen sijoitusvaiheessa arvioitaessa hoidon kestoa. Nuori on mukana suunnittelussa, jotta tuki muodostuu nuoren yksilöllisten tarpeiden mukaan ja, että nuori kokee olevansa turvassa myös sijoituksen jälkeen. (Laaksonen 2004, 15.)

Lastensuojeluasiakkuuden alkaessa lapselle tai nuorelle on tehtävä asiakassuunnitelma yhdessä lapsen, huoltajan ja lapsen huollosta vastaavan hoitotahon kanssa. Asiakassuunnitelmaan kirjataan tuen tarve sekä sijais- tai jälkihuollon tarkoitus ja tavoitteet. Asiakassuunnitelma on tarkistettava kerran vuodessa ja tarpeen vaatiessa useammin. Asiakassuunnitelmaa voidaan täydentää tarvittaessa hoito- ja kasvatussuunnitelmalla. (Lastensuojelulaki 2007/417)

Asiakassuunnitelmaa työstettäessä nuoren kanssa toimivalta aikuiselta vaaditaan läsnäoloa ja tukea hahmottaa eri mahdollisuudet, mutta antaa nuorelle vastuu ratkaisujen tekemiseen. Työntekijän on kohdattava nuoren tarpeet ja toiveet sekä rakentaa suunnitelma, johon nuori itse on valmis sitoutumaan. Tavoitteiden lisäksi jälkihuollon asiakassuunnitelmaan kirjataan arvioitu aika, jossa tavoitteisiin pyritään pääsemään, erityisen tuen ja avun järjestäminen nuorelle

tai hänen verkostolleen, sekä miten yhteistyö vanhempien tai eri toimitahojen kanssa järjestetään. Nuoren ja hänen verkostonsa haastattelu on välttämätön osa kokonaistilannetta kartoitettaessa. Jälkihuollon tavoitteiden onnistumisen kannalta on tärkeää, että nuorella olisi edes yksi hyvä aikuissuhde. Kun asiakassuunnitelmassa on kaikki tarvittavat palvelut ja toimijat selvillä, yhteistyö on helppo saattaa käyntiin. Asiakassuunnitelmassa on tärkeää, että se kohtaa nuoren tarpeet ja on tarpeeksi totuudenmukainen, jotta nuoren on siihen helppo sitoutua. (Taskinen 2010, 151–152.)

3 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA

Nuoret pohtivat tulevaisuuttaan paljon. He tarvitsevat luvan nähdä oman kehityksensä erityisen arvokkaana ja tärkeänä. Nuori peilaa omia kysymyksiään aikuisiin ja hakee turvallisista aikuisista vastauksia omaan tulevaisuuteen. (Cacciatore.i.a.)

Nuoruusiän kuvaaminen ei ole kovin yksiselitteistä. Nuori on terve ja lapseen verrattuna voimakas, nopea ja kestävämpi. Nuori pystyy uudennaisiin asioihin, joihin oli ennen riittämätön. Nuoruuteen kuuluu myös varjopuolensa, mutta kaiken uuden sisäistäminen ei ole helppoa. Nuori haluaa kokea elämyksiä, jopa vaaratilanteita, ja he menevät eteenpäin hetkessä eläen. Nuoruus elämänvaiheena on intensiivinen ja täyteläinen ajanjakso, jossa paineita ja uusia asioita tulee joka suunnasta. Nuoren reviiri laajenee ja nuoruus on iloa kaikesta uudesta ja kokemattomasta, mutta samalla surua lapsuudesta joka jää muistoihin. (Sinkkonen 2012, 15, 40–41, 50.) Nuoruus jaetaan useimmiten kolmeen vaiheeseen: varhaisnuoruus, keskinuoruus ja myöhäisnuoruus (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166).

Nuoruusikä alkaa toisen elinvuosikymmenen tienoilla, ja sitä määrittää vahvasti biologinen kehitys: puberteetin alkaminen. Lapsen kehon kasvu sekä sukupuolikypsyyden saavuttaminen muuttavat suhdetta ympäristöön ja omaan itseensä. Biologiseen kypsymiseen liittyy myös erilaisten ajattelumuotojen kehittyminen. Abstraktin ja loogisen ajattelun taso kehittyy enemmän aikuistyyppilliseksi. (Nurmi 2008, 256.) Nuoruusikä on pitkä vaihe ihmisen elämässä ja nuori luo omaa käsitystä itsestään itsenäisenä sekä vastuullisena aikuisena. Nuoruutta tarkastellaan usein siirtymävaiheena aikuisuuteen. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166.)

Nuoruusiässä keskushermosto kehittyy ja hormonitoiminta vilkastuu. Nämä saavat aikaan sen, että nuoret ovat impulsiivisia ja etsivät voimakkaasti uusia elämyksiä. Etuotsalohko, jonka tehtävänä on säädellä käyttäytymistä sekä suodattaa yllykkeitä, kehittyy vasta myöhäisnuoruudessa tai varhaisessa aikuisuudessa.

nessa. Tarpeellisen aivoalueen ollessa jokseenkin keskeneräinen, nuorilla on taipumus joutua tilanteisiin, joita eivät osanneet ennakoida tai ajatella. Nuoret ovat erittäin riippuvaisia ystävistään sekä heidän mielipiteistä ja hyväksynnästä. (Sinkkonen 2012, 42–43.)

Nuoruusikä muistuttaa vanhempia tai kasvattia uhmaiästä. Vaiheet ovat monin tavoin samanlaisia. Yksi kehitysvaihe on jäämässä taakse ja toiseen on mentävä. Nuorelle on tärkeää, että hänellä on lähellä vanhempia, jotka eivät hylkää. He antavat rakastavan ja turvallisen mahdollisuuden itsenäistyä. (Sinkkonen, 2012, 53, 85.)

Nuoruusiän fyysiset ja psyykkiset muutokset saavat nuoret kirjaimellisesti etsimään itseään, omaa elämänfilosofiaa sekä elämäntapaa, jotka toisivat mielekkään tulevaisuuden. Tunnetuin ja tutkituin Eriksonin kehitysvaihe on tämä niin kutsuttu identiteettikriisi, jossa nuori etsii omaa identiteettiään. Nuori pyrkii löytämään itselleen oikean suunnan ja omat periaatteet, jotka tukevat hänen minäkuvaansa ja saavat hänet ymmärtämään mitä häneltä odotetaan. (Kuusinen & Korkiakangas 1991, 108.)

3.1 Nuoruuden kehitystehtävät

Ihminen siirtyy murrosiän kasvun ja voimakkaiden muutosten jälkeen nuoruuden kautta aikuisuuteen. Nuoruusvaiheen onnistuneen läpikäymisen ja ratkaisujen tuloksena syntyy identiteetti. Sen varassa kykenee kohtaamaan aikuisuuden vastuut, sopeutumiset ja sitoumukset sekä pettymykset, menetykset ja vastoinkäymiset. (Nyyti Ry, 2012)

Erikson korosti kehitysvaihetehoriassaan, ettei ihmisen kasvu ja kehitys tapahdu tyhjiössä. Eriksonin mukaan ihmisen persoonallisuuden kehitys jaetaan kahdeksaan vaiheeseen, jossa jokaisessa kehitysvaiheessa yksilö kohtaa uusia sopeutumisvaatimuksia ja haasteita. Sosiaaliset kontekstit kuten koulu, perhe ja ystäväpiiri luovat vaatimuksia, joissa yksilö joutuu näitä haasteita kohtaamaan. Nuoruusvaiheen tärkein kehitystehtävä Eriksonin mukaan on identiteettikriisi,

jossa nuori kohtaa oman identiteetin ja roolihämmennyksen. Onnistunut ratkaisu identiteettikriisissä johtaa aidolta ja henkilökohtaiselta tuntuvaan minäkuvaan. Terve ja aito minäkuva rakentuu yhdeksi elämänperusvoimaksi. (Kuusinen 2008, 316.) Eriksonin teorian mukaan yksi nuoruusiän tavoitteista on tavoittaa ehjä minäkuva ja terve identiteetti. Nuoruudessa läpikäydyn kriisin kautta yksilö oppii uskollisuutta, jolloin nuori pystyy säilyttämään läheiset suhteet sekä tuntemaan lojaaliutta toisia ihmisiä kohtaan. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 172.)

Psykoanalytikko James Marcia edelleen kehitti Eriksonin teoriaa nuoruusiän kehitystehtävistä. Marcian mukaan egoidentiteetin saavuttaminen on osa kehitystehtävää. Marcian teoriassa egoidentiteetti muotoutuu etsimisen ja sitoutumisen kautta. Egoidentiteetin muotoutuminen vaatii, että nuori kokee kehityskriisin siirtyessään aikuisuuteen. Yksilö kokee nuoruuden aikana sisäistä jatkuvuutta ja yhtenäisyyttä, mutta samanaikaisesti tiedostaa itsessään tapahtuvat muutokset. Etsimisen ja vaihtoehtojen kartoittamisen kautta nuoren on mahdollista muodostaa identiteetti. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 173.)

Havighurstin elämänkulkuteorian mukaan myöhäisnuoruuden vaihe sijoittuu 16 ja 23 ikävuoden välille. Havighurstin teoria on saanut vaikutteita uudemmissa elämänkulkuteorioista ja sosiologisesta elämänkulun tarkastelusta. Havighurst yhdistää biologisen kasvun sekä sosiaaliset odotukset, jotka muuttuvat ja ohjaavat persoonallisuuden kehitystä ja elämänrakenteita elämänkulun eri vaiheissa. Havighurstin teoriassa nuoruusvaiheeseen kuuluu neljä erilaista kehitystehtävää: emotionaalinen riippumattomuus omista vanhemmista, parisuhteeseen ja avo- tai avioliittoon valmistautuminen, uranvalinta ja ammattiin valmistautuminen sekä yksilöllisen eettisen ja moraalisen uskomusjärjestelmän kehittäminen. Erikson piti myös tärkeänä, että nuori kehittää omalle minäkuvalleen sopeutuvan uskomusjärjestelmän. Aikuistuttaessa tullaan enemmän tietoisiksi siitä, mitä muut vaatii ja mikä on oikein. Muualta saatujen roolimallien ja tiedon pohjalta on kehitettävä oma arvomaailma ja tulevaisuuden suunta. (Kuusinen 2008, 313–314.)

Kognitiivisen psykologian tutkija ja biologi Jean Piaget käsittelee lapsen ajattelun kehitystä neljänvaiheen teorialla. Käsitys kehityksestä perustuu ajatukseen, että lapsen ajattelu kehittyy vaiheittain ja aiemmat vaiheet ovat ylempien edellytyksenä. Nuoruusiässä nuoren abstrakti ajattelu, kyky empatiaan ja mielikuvitus kehittyvät. Nuori käy läpi erilaisia normi- ja moraalisaantöjä ja kokee elämänfilosofian kysymykset kiinnostavina. (Saarniaho 2005.)

Nuoruusiän asema on muuttunut erilaisten kehitysteorioiden mukana ja se on antanut uusia näkökulmia. Varhaisaikuisuus nähdään nykyään itsenäisen kehityksen vaiheena. Yhteiskunnan sosiaaliset muutokset ovat siirtäneet koulutus- ja työelämään sijoittumisen ja vanhemmuuden vastuut myöhemmäksi. Eriksonin mukaan varhaisaikuisuuden päätehtävänä on kyky läheisyyteen. (Bohleber 2010,13–14.) Läheisyys tuo mukanaan kyvyn sitoutua toimimaan ihmisten kanssa. Se on tunne siitä, että pystyy jakamaan asioita itsestään toisten ihmisten kanssa pelkäämättä oman identiteetin hajoamista (Kuusinen & Korkiakangas 1991,109).

3.2 Itsenäistyminen ja tuen tarve

Mitä lapsi tarvitsee

Lapsi jota arvostellaan, oppii tuomitsemaan.

Lapsi jota lyödään, oppii lyömään.

Lapsi jota pilkataan, oppii ujoksi.

Lapsi johon kohdistetaan ivaa, saa huonon itsetunnon.

Mutta lapsi jota kannustetaan, oppii luottamaan.

Lapsi jota siedetään, oppii sietämään.

Lapsi joka saa osakseen kiitosta, oppii arvostamaan.

Lapsi joka saa kokea ystävyyttä, oppii ystävällisyyttä.

Lapsi joka saa kokea turvallisuutta, oppii luottavaiseksi.

Lapsi joka on pidetty ja hellitty, oppii tuntemaan rakkautta maailmassa. (Pruuki 2002, 109–110.)

Elämä lastensuojelulaitoksessa tai sijaisperheessä ja näitä edeltävä huostaanotto jättävät lapseen ja nuoriin jälkensä. Nämä seikat asettavat erityisiä haasteita kehityksen kululle ja aikuistumiselle. Jokaisella nuorella on oma elämäntarinansa, jossa on erilaisia tekijöitä. Tarina muovautuu elämänculun mukaan. Aikuistumisvaiheessa nuoren muodostaessa käsitystään siitä, mitä hän on ja mistä hän tulee, on nuoren tarinalla merkitys tulevaisuuden rakentumiselle. (Laurila 2008, 99, 102–103.) Nuoren itsenäistyminen on prosessi, joka muovautuu nuoren aikaisemman kehityksen kautta. Nuoren itsenäistymistä ja aikaisemmasta kehityksestä irtaantumista ei voida ymmärtää, ellei tiedosteta millaisista olosuhteista, tekijöistä tai suhteista nuori on itsenäistymässä. (Sinkkonen 2012, 63.)

Nykykuoren elämässä on paljon haasteita. Tulevaisuuden varalle tehtävät päätökset eivät ole helppoja ja moni nuori ei tiedä mitä tosissaan haluaa. Nuoren täyttäessä 18 vuotta on hän täysi-ikäinen, mutta silti moni nuori toivoo, että vanhemmat olisivat mukana tulevaisuuden selvittämisessä. Nuoret tarvitsevat tukea, rajoja ja ymmärtävää mallia aikuisista. Nuoren täytyy olla vahva uskaltaakseen olla erilainen ja löytääkseen oman polkunsä. Nuoren elämän paineet työ- tai koulupaikasta, ulkonäöstä ja mielipiteistä voi ajaa nuoren elämään myös täysin toisten ehdoilla eikä omillaan. (Ahonen 2014, 38.)

Sijaishuollon päättyessä nuoren elämä saattaa muuttua radikaalisti. Nuorelta saattaa puuttua sosiaalinen verkosto kuten vanhemmat, sukulaiset tai muut läheiset ihmiset sekä turvalliset aikuiskontaktit. Sijaishuoltopaikan turvalliset olosuhteet ja kontakti omaohjaajaan katkeaa. Yhteiskunta odottaa nuorilta iänmukaisia siirtymiä ja valintoja. Aikuisuuteen kuuluu opiskelu- tai työpaikka. Jälkihuoltonuoren kohdalla näin ei aina käy ja siirtymiin voi nuoren kohdalla liittyä viivästymisiä. Jälkihuoltonuorta ei välttämättä tyydytä nämä vaateet vaan enemmän esimerkiksi päihdekuntoutus tai kurssi sekä tuki oman elämänculun löytämiseksi. Jälkihuoltonuoret ovat aikuisia, jotka omaehtoisesti rakentavat elämäncensä, mutta heidän pärjäämisensä riippuu monesta tekijästä sekä tuesta. (Levamo i.a., 79–80.)

4 RYHMÄTOIMINTA

Ryhmä määritellään joukoksi ihmisiä, jotka jakavat yhteisen tavoitteen. Ryhmän jäsenet ovat toisistaan riippuvaisia ja tietoisia ryhmäosallisuudesta. Ihmisille ryhmään kuuluminen on luontevaa. He haluavat toimia ryhmässä ja kaipaavat tätä yhteyttä muihin ihmisiin, yhteisöihin ja yhteiskuntaan. Elämänlaadun merkityksellisyyden kannalta osallisuus ja vertaisuus ovat tärkeitä asioita. Nämä koskevat meitä kaikkia iästä, sukupuolesta ja ihmisen taustasta täysin riippumatta. Ryhmät voivat olla jäsenilleen avoimia tai suljettuja. Yleisiä avoimia ryhmiä ovat erilaiset harrastus- ja vapaaehtoisryhmät, joihin voi osallistua kuka tahansa. Suljettu ryhmä sen sijaan on sitovampaa toimintaa, johon ei voi osallistua enää toiminnan aloitettua. (Nikula & Rannikko 2010, 5, 25, 28.)

Keskeistä ryhmätoiminnassa on itse toiminta, osallisuus ryhmässä ja näistä oppiminen. Ryhmätoiminnalla on Suomessa laajat perinteet. Kansalaisjärjestöissä, nuorisotyössä sekä kasvatus- ja harrastusjärjestöissä kootaan lapsia ja nuoria erilaiseen kerho- ja ryhmätoimintaan. Ryhmätoimintaa hyödynnetään myös erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille ja nuorille. Ryhmän toiminnan ja ohjaamisen teemat ovat yleisesti katsoen monilta osin samankaltaisia, vaikka ryhmätoiminta olisi suunnattu tietylle ihmisjoukolle. Ryhmä tarjoaa jäsenilleen näkökulmia, vertaistukea ja yhteisiä kokemuksia. Ryhmä voi olla jäsenilleen merkittävä ympäristö, jossa voi oppia uusia asioita ja kokea elämyksiä. (Kivelä & Lempinen 2010, 28–30.)

Ryhmätoiminta on yksi sosiaalityön menetelmä, jonka avulla lapsille ja nuorille sekä tässä tapauksessa erityisesti jälkihuoltonuorille tarjotaan psykososiaalista tukea. Ryhmäosallisuus on havaittu yhdeksi nuorten syrjäytymistä ehkäiseväksi tekijäksi. Ryhmä tarjoaa nuorelle mahdollisuuden reflektioon ja kuulluksi tulemiseen. Lastensuojelun jälkihuollon ryhmätoiminnan tavoitteena on tarjota nuorille psykososiaalista tukea ja vertaistukea, ja ryhmätoiminta voi toimia nuorelle myös omien toimintatapojen heijastajana. Ryhmäosallisuus voi toimia nuorelle arjen rytmittäjänä ja eritoten nuorelle, joka ei ole valmis vielä sitoutumaan kou-

luun tai työhön. Nuoren viikossa on tärkeää olla jotain säännöllistä kuten ryhmätoiminta. (Levamo 2007, 71,81–82.) Lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevässä ryhmätoiminnassa keskitytään pääosin kehittämään sosiaalisia taitoja. Vuorovaikutustaidoilla ja sosiaalisilla kontakteilla sekä niiden ylläpitämisellä on merkitys yksilön itsetuntemuksessa, terveessä minäkuvassa ja elämänhallinnassa. Yksilön sosiaaliset taidot vahvistuvat omassa prosessissaan hänen toimiessa yhdessä muiden kanssa. Ryhmässä koetut erilaiset kokemukset ja onnistumiset sekä ryhmäläisten hyväksyntä ja tuki luovat ja vahvistavat turvallisuuden tunnetta ja yksilön on mahdollista tuntea itsensä päteväksi. Ryhmätoiminta tarjoaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden muutokseen. Ryhmät pyritään suunnittelemaan ja toteuttamaan aina tietylle ihmisjoukolle ja vastaamaan heidän tarpeisiinsa. (Muhonen, Lallukka & Turtiainen 2009, 26–27, 29.)

4.1 Ryhmäprosessi

Ryhmätoiminta koostuu monesta eri tekijästä ja siihen vaikuttavat monet asiat. Ryhmätoiminnan suunnitteluvaiheessa ja ryhmää muodostettaessa on hyvä huomioida ryhmäläisten ikä ja sukupuoli sekä erityisesti ryhmäläisten lähtökohdat. Ryhmän koko, toiminnan kesto sekä se, onko ryhmä suljettu vai avoin määräytyvät suunnitteluvaiheessa. Ryhmätoiminnalla pyritään tavoittamaan onnistumisen kokemuksia sekä elämyksiä ja saamaan vertaistukea. Ryhmän tulee olla turvallinen ja joustava jäsenilleen. Ryhmä voidaan toteuttaa johonkin tiettyyn tarpeeseen kuten lastensuojeluun tai kouluvaikeuksiin. (Kivelä & Lempinen 2010, 30–33.)

Ryhmän kehittyminen on aina ainutlaatuinen prosessi, vaikka ryhmien kehitysvaiheet ovat samankaltaisia. Aloittava ryhmä on erittäin riippuvainen ohjaajasta jäsenten ollessa toisilleen tuntemattomia. Ryhmä tarvitsee tutustumista ja tukea muotoutuakseen. Ryhmän jäsenten ollessa toisilleen tuttuja ja toimittuaan yhdessä jonkin aikaa alkavat ryhmäläiset kokea turvallisuuden ja yhteyden tunteita toisiaan kohtaan. Ryhmäläiset saattavat asettua vastarintaan ohjaajaa kohtaan, mutta tämä mahdollistaa ryhmäläisten sitoutumista ja vastuuta yhteisestä

ryhmästä. Ryhmälle muodostuu yhteisiä kokemuksia ja ainutlaatuisia tekemisiä, mikä erottaa ryhmän muista ryhmistä. Ryhmään syntyy ryhmän omaa mennekeä, jossa ryhmä koetaan ainutlaatuisena. Näiden kehitysvaiheiden jälkeen päästään työskentelyvaiheeseen ja tuolloin ryhmän henki on jäsentynyt ja ryhmäläisten yksilöllisyys hyväksytään ja sitä arvostetaan. Ryhmä on avoin ristiriidoille ja niiden käsittely on rakentavaa. Ryhmälle olennaista on sen oma voima eli ryhmädynamiikka. Ryhmää lopetettaessa on oltava tilaa kaikenlaisille tunteille ja mielipiteille sekä avoimelle palautteelle. Palautteen antaminen ja saaminen ovat molemmat tärkeitä taitoja. Erityisesti ryhmätoiminnan kehittämisen kannalta palautteen saaminen on tärkeää. Osana vuorovaikutustaitoja on rakentavan palautteen antaminen ja tämän avulla nuori voi mahdollisesti vaikuttaa omaan ympäristöönsä. (Kivelä & Lempinen 2010, 33–35, 37–40.)

4.2 Ryhmän ohjaaminen

Ryhmätoiminnan keskiössä ovat ryhmän jäsenet. Nuorille suunnatussa ryhmätoiminnassa ryhmän nuoret ja prosessi luovat merkityksen ohjaajalle. Ryhmän tulee vastata nuorten tarpeisiin. Ohjaaja toimii nuoria varten, jotta nuorten tarpeisiin vastattaisiin mahdollisimman hyvin. Kaikki ryhmän jäsenet vaikuttavat ryhmän dynamiikkaan, mutta ryhmän ohjaajalla on kuitenkin vastuu luoda tarvittava ilmapiiri työskentelylle. Ryhmän ohjaamisella tuetaan kehittymistä ja ohjaajan tukea tarvitaan eritoten prosessin alkuvaiheessa, jolloin vuorovaikutus ei ole vielä vapautunutta. Ryhmän ohjaajan tehtävänä on rohkaista ryhmäläisiä ja luoda turvallisuudentunnetta. Luottamus ja turvallisuudentunne ryhmässä edistävät vapautunutta keskustelua, jossa kaikilla ryhmäläisillä on mahdollisuus puhua. Ohjaajan tulee myös ymmärtää ja muistaa, että kuunteleminen on myös osallistumista. Ryhmäosallisena ja kuuntelijajäsenenä oleminen voi olla jollekin ryhmäläiselle erittäin merkityksellistä. (Kivelä & Lempinen 2010, 42–43; Nikula & Rannikko 2010, 38–39.)

Ryhmätoiminnan ohjaamisessa tärkeää on sitoutuminen. Ohjaajan tulee pyrkiä sitoutumaan ryhmään sekä sen ohjaamiseen koko prosessin ajan. Ohjaaja si-

toutuu antamaan ryhmälle oman luottamuksen ja ammattitaidon. Ryhmän kannalta toivottavaa olisi, että ohjaajina toimisivat samat henkilöt koko prosessin ajan. Ohjaajien pysyvyys luo turvaa ja luottamusta ryhmän ja ohjaajien välille. Ohjaajan riittävä tietoisuus toiminnasta sekä työn- ja vastuunjaon suunnittelu tukevat jaksamista ohjaajana, ja näin ollen tukevat sitoutumisen mahdollisuutta. Oman sitoutumisen lisäksi ohjaajan on myös tiedostettava oma riittävyys. Omiensa rajojen hyväksyminen ja niistä kiinnipitäminen on tärkeää. Itseltään tai ohjaajakollegalta ei voi vaatia sellaisia, mihin tämä on kykenemätön. Tukea ja apua voi antaa, mutta toisen tarpeeksi ei voi muuttua. (Kivelä & Lempinen 2010, 42–43.)

Ohjaajan ohjaustyyli ja rooli mukautuvat nuorten tarpeiden mukaisesti. Itseohjautuvan oppimisen viitekehyksen mukaan erilaisia ohjaustyyliä ovat auktoriteetti, motivoija, avustaja sekä delegoija. Ohjaustyylien jaottelu on kuitenkin vain yksi malli. Ryhmänjäseniin vaikuttavat kuitenkin monet muutkin tekijät kuten kiinnostuksenkohteet ja mielentila sekä ympäristössä tapahtuneet muutokset. Ohjaajan onkin hyvä muistaa, että pyrkisi aina olemaan valmiina muutoksiin ja muuttamaan omaa ohjaustyyliään. Ohjaamisen onnistumisen kannalta on tärkeää, että ohjaaja sietää ja pystyy käsittelemään yllättävänkin tilanteen. (Kivelä & Lempinen 2010, 43–44; Levamo 2007, 103.)

4.3 Vertaistuen mahdollisuudet

Vertaistoiminnan taustalla on ihmisen tarve päästä sosiaaliseen vuorovaikutukseen toisten ihmisten kanssa. Historiassa ensimmäisiä yhteisöjä ovat olleet perhe- ja kyläyhteisöt. Ensimmäisiä varsinaisia vertaisryhmiä olivat erilaiset Anonymialkoholisti-ryhmät. Ihmisten luoma yhteisöllisyys perustuu luottamukseen, joka tukee yksilön turvallisuutta. Vertaistoiminta ei ole terapiamuoto, vaikka toiminnalla onkin ehkäisevä vaikutus. Vertaistoiminta on erittäin moniulotteinen tukimuoto, jonka käsite saapui Suomeen 1990-luvulla. Vertaistoiminta perustuu yksilön asiantuntijuuteen ja omiin kokemuksiin. Vertaistoiminnan arvoja

ovat yksilöiden tasa-arvoisuus yhteisössä ja kunnioitus. (Laimio & Karnell 2010, 9–11.)

Vertaistoimintaa voidaan toteuttaa monin keinoin kuten ohjatuissa ja toiminnallisissa ryhmissä, avoimissa kohtaamispaikoissa tai sovituissa tapaamisissa. Vertaistoiminnalla ei ole tiettyä yhtä toteutustapaa ja se voidaan myös määritellä jonkinlaisena muutosprosessina, jonka kautta yksilö tunnistaa omia voimavarojaan, vahvuuksiaan ja vastuuta omasta itsestään. Vertaistuki on tasa-arvoinen ympäristö, jossa vastavuoroisesti vaihdetaan kokemuksia. Samankaltaisessa elämänvaiheessa elävät ihmiset tahtovat jakaa kokemuksiaan ja tukea toisiaan. Vertaistuen kautta ihminen kokee saavansa tukea tilanteeseensa ja, että hän ei ole yksin asian kanssa. Kokemuksia vaihdettaessa näkyväksi tulee myös yksilön ainutlaatuisuus. Vertaistoimintaan osallistujat saavat keinoja arjenhallintaan tiedon ja toisten vinkkien avulla. (Huuskonen, Sosiaaliportti i.a.)

Turvalliset onnistumisen kokemukset erilaisissa tilanteissa tukevat lapsen ja nuoren kykyä rakentaa myönteistä minäkuvaan itsestään ja omasta osaamisestaan (Sosiaaliportti i.a. B). Erilaiset epäonnistumisen kokemukset sekä tuen puute eri osa-alueilla voivat johtaa heikompaan itsearvostukseen. Nuorten kohdalla vanhempien tuki, koulumenestys ja hyvät sosiaaliset suhteet tukevat nuorten itsearvostusta. Yksilön tunne omasta riittävydestä ja pätevyydestä saa aikaan tyytyväisempiä yksilöitä. (Salmela 2006.) Toiminnallinen työtapo lasten ja nuorten kanssa on erinomainen keino. Erilaisten seikkailu- ja elämyskokemusten kautta päästään pureutumaan erilaisiin tunteisiin. (Sosiaaliportti i.a. A)

4.4 Toteutettavuus seurakunnassa

Vaikka seurakunnan toiminnan ydin onkin jumalanpalvelus, seurakunta tarjoaa myös erilaista toimintaa kaikenikäisille. palveluntarjontaan sisältyy musiikkitahtumia, lähetyspiirejä ja erilaisia pienryhmiä. Erityisesti nuorille seurakunta tarjoaa kerhoja, illanviettoja, retkiä ja leirejä. (Suomen ev. lut. kirkko i.a.) Espoon seurakunnat ylläpitävät Cafekismus toimintaa ja sivustoa, joka on suun-

nattu eritoten nuorille aikuisille. Espoon seurakunnat järjestävät monipuolista toimintaa nuorille. Espoon kaikilla seurakunnilla on avoimia nuorteniltoja, joihin nuorilla on vapaa pääsy ja tarjolla monenlaista tekemistä tai vain yhdessäoloa. (Espoon Seurakunnat i.a.) Leppävaaran sekä Espoonlahden seurakunnilla on tarjolla kokkikerho nuorille. Tapiolassa, Leppävaarassa ja Espoonlahdessa on kuoro- ja bänditoimintaa. Olarin seurakunnalla on viikoittainen vanhakulma-ilta, joka on suunnattu yli 18-vuotiaille nuorille. Seurakunnat tarjoavat erilaisia käsi-työ- tai taideryhmiä ja palveluntarjontaan kuuluu myös Smak ja Omaryhmä. Näiden toiminta on suunnattu kehitysvammaisille ja autistinuorille. (Olarin seurakunnan nuoret i.a.; Tapiolan seurakunnan nuoret i.a.; Espoonlahden seurakunnan nuorisokahvila Sode i.a.; Leppävaaran seurakunnan lapset ja nuoret i.a.)

Jälkihuollon palvelut rakentuvat nuoren yksilöllisten tarpeiden mukaisesti yhteistyössä muiden viranomaisten ja tahojen kanssa. Psykososiaalinen nuoren tukeminen voi olla myös ohjaamista kunnan tai seurakunnan palvelujen piiriin. (Sosiaaliportti i.a. C)

Ohjatessani Meidän ryhmää Espoon jälkihuoltoyksikössä havaitsin nuorten olevan toisilleen tuttuja. Kaikki neljä nuorta olivat nähneet toisiaan jälkihuollossa ja näin ollen tiesivät toisensa. Meidän ryhmän toiminnan kannalta nuorten osallistuminen olisi ollut esteettömämpää, mikäli he olisivat olleet toisilleen tuntemattomia. Puhtaalta pöydältä aloittaminen olisi ollut luontevampaa uudessa ryhmässä. Vaikka jälkihuollon ryhmä- ja viriketoiminta tukevat nuorten yhteisöllisyyttä ja antavat kontaktimahdollisuuksia ohjaajille niin omiin havaintoihini pohjaten näkisin tärkeänä, että nuorille voisi olla hyväksi osallistua myös toimintaan jälkihuoltoyksikön ulkopuolella.

Sosionomi (AMK), jolla on kirkon nuorisotyönohjaajan virankelpoisuus, on tässä suhteessa molempien työalojen ammattilainen. Tämänkaltaisen yhteistyö seurakuntien ja jälkihuoltoyksikön välillä mahdollistaa nuorten osallisuuden toimintaan myös jälkihuoltoyksikön ulkopuolella. Käyttämäni Meidän ryhmän runko on täysin sovellettavissa seurakunnan toimintaan ja siihen voi myös lisätä nuorten

hengellisyyttä tukevaa materiaalia. Moniammatillinen yhteistyö nuorten kanssa toimittaessa on mielestäni tärkeä asia tämän päivän yhteiskunnassa.

Espoon seurakuntayhtymä on aloittanut Korsi-projektin vuonna 2012, jonka tehtävänä on ehkäistä nuorten ja vanhusten syrjäytymistä. Hankkeella pyritään kehittämään uusia toimintamalleja, joiden olisi mahdollista jäädä seurakunnan toimintaan myös projektin jälkeen. Espoon tuomikirkkoseurakunta ylläpitää nuorten elämäntilanteen ryhmää. (Espoon Seurakunnat i.a.) Tulevana alan ammattilaisena näkisin tässä oivan polun hyvälle yhteistyölle.

5 RATKAISUKESKEISYYS

Ratkaisukeskeisen työskentelyn malli syntyi kiinnostuksesta tutkia yksilöiden ongelmia ja hoitaa yksilöitä vuorovaikutuksellisin keinoin. Ratkaisukeskeisen mallin toivottiin toimivan vaihtoehtoisena työmuotona psykopatologisille hoidoille. Varsinainen ratkaisukeskeisen työmuodon malli on syntynyt terapeuttien ja tutkijoiden perustamasta ryhmästä Milwaukeeessa 1970-luvun puolivälissä, he työskentelivät pari- ja perheterapian parissa. (Sosiaaliportti i.a. D) Ratkaisukeskeinen terapia ja työtapa ovat saaneet vaikutteita myös filosofiasta ja kielitieteistä. Amerikkalainen psykiatri Milton Erickson vaikutti ratkaisukeskeisen terapian kehittymiseen. (Vänskä; Laitinen-Väänänen; Kettunen & Mäkelä, 2008, 74.) Ratkaisukeskeinen terapia on perinyt Ericksonilta tavoitteellisuuden, tulevaisuutta korostavan työtavan ja uskon asiakkaan omiin voimavaroihin. Ratkaisukeskeisen terapiamuodon perustajajäseniin kuuluvan Elam Nunnallyn mukaan terapiamuoto muotoutui ratkaisukeskeiseksi vuosien 1983–84 aikana. (Malinen 2008, 23–24, 36.) 1980-luvun puolivälissä asiakkaiden kanssa käydyt keskustelut siirtyivät positiivisen tulevaisuuden kannalle. Ratkaisukeskeiset ajatukset saapuivat Suomeen vuonna 1973 yhdysvaltalaisen terapeutti ja pastori John Frykmanin mukana. Ensimmäisiä toteuttajia Suomessa oli A-klinikkasäätiön nuorisoasemat. Ratkaisukeskeisyyden edelläkävijöinä Suomessa toimivat psykiatri Ben Furman ja sosiaalipsykologi Tapani Ahola. (Vänskä ym. 2008, 74.)

Vuonna 1995 suomalaiset ratkaisukeskeisen työtavan kehittäjät perustivat oman RATKES-yhdistyksen.

”Ratkes- perusfilosofiana on:

- Älä korjaa sitä, mikä ei ole rikki.
- Tee lisää sitä, mikä toimii.
- Jos jokin ei toimi, tee jotain toisin. ” (Ratkes Ry i.a., Sosiaaliportti i.a. D)

Ratkaisukeskeisyyttä ei ole juurikaan kehitetty teoreettisen pohdinnan pohjalta, sillä menetelmällä ei ole vielä tarpeeksi kattavaa teoriaa. Ratkaisukeskeistä

työmallia on kehitetty arvioiden omaa työtä ja työmuotoa on sovellettu eri konteksteissa sekä työtilanteissa. Sosiaalityönkentällä ratkaisukeskeinen työmuoto on erittäin tuttu. (Sosiaaliportti i.a. D) Ratkaisukeskeinen työmuoto on myönteinen ja maanläheinen lähestymistapa pulmatilanteisiin sekä elämän tuomiin haasteisiin. Ratkaisukeskeisessä työmuodossa korostetaan toiveikkuutta ja yksilön voimavaroja sekä näillä innostetaan löytämään luovia ratkaisuja. (Ratkes Ry i.a.) Ratkaisukeskeisessä asiakastyössä tärkeää on muun muassa asiakkaan omien toimivien voimavarojen vahvistaminen ja löytäminen. Asiakkaan kohtaaminen ja yhdessä käydyt keskustelut nähdään väliintulona, sillä ratkaisukeskeisyydessä uskotaan kielentodellisuuteen sekä identiteettiä rakentavaan voimaan. (Vänskä ym. 2008, 74.)

Ratkaisukeskeiselle työmuodolle ominaista on asiakaslähtöisyys, tulevaisuussuuntautuneisuus ja voimavarakeskeisyys sekä edistyksen huomiointi, myönteisyys, yhteistyö ja kannustus. Asiakas itse asettaa työskentelylle tavoitteet ja näin ollen ei joudu hyväksymään asiantuntijoiden tai muiden asettamia tavoitteita. Keskustelujen painopisteenä toimivat toiveikkuuden ja motivaation vahvistuminen sekä asiakkaan tavoitteet ja miten niihin päästään. Asiakkaan voimavaroja havainnoidaan ja tutkitaan sekä näitä hyödynnetään tavoitteiden saavuttamisessa. Työntekijän tehtävänä on kiinnittää huomiota positiiviseen ajatteluun ja ratkaisuyrityksiin ongelmien sijaan. (Vänskä ym. 2008, 75.; Ratkes Ry i.a.)

Työskentelyssä perehdytään eritoten aikaan ja hetkiin, jolloin asiakkaalla on asiat paremmin hallinnassa. Työskentelyssä keskitytään edistykseen ja tavoitteiden toteutumiseen, vaikka ne eivät toteutuisi täysin. Ratkaisukeskeinen työmuoto tuo esille ja tukee asiakkaan vahvoja ominaisuuksia luovuuden ja myönteisyyden keinoin. Ratkaisukeskeinen työtapa on laaja, koska sillä ei ole liikaa teoriapohjaa ja näin ollen se on salliva ja monin eri tavoin muokattavissa. Ratkaisukeskeiseen työmuotoon voidaan lisätä harjoitteita muista työmuodoista kuten esimerkiksi tarinallisuus narratiivisesta työmuodosta. Tärkeä osa ratkaisukeskeisessä työmuodossa on aito kohtaaminen, myönteinen palaute ja kannustus. Ratkaisukeskeisessä työtavassa uskotaan, että asiakkuus ja tämän identiteetti rakentuvat uudelleen yhdessä käydyissä keskusteluissa ja kohtaamisissa.

Asiakkaan sosiaalinen verkosto ja läheiset toimivat voimavarana, jolloin pulmia voidaan ratkoa yhteistyössä. (Vänskä ym. 2008, 75.; Ratkes Ry i.a.)

Ratkaisukeskeinen työmuoto on toimiva koulumaailmassa, työyhteisöissä ja sosiaalityössä. Ratkaisukeskeinen työmuoto antaa välineitä työhön ja oman elämän kysymyksiin. Ratkaisukeskeisessä työmuodossa ollaan mahdollisuuksien äärellä ja siinä suunnataan katse tulevaisuuteen. Ratkaisukeskeiseen työskentelytapaan kuuluu tasa-arvoisuus, inhimillisyys ja huumori. Työmuoto tekee asiakkaan ja työntekijän suhteesta tasa-arvoisen ja kevyen, sillä ajatuksena on tukea vain sen verran mitä toinen tarvitsee. Mahdollisimman vähäinen tuki voimauttaa ja vastuuttaa asiakasta itseään. (Ratkes Ry i.a.)

Ratkaisukeskeinen terapia ja siitä edelleen kehittynyt työmuoto sisältävät monenlaisia arvoja. Työntekijän on tärkeää asiakastyössä perehtyä arvoihin ja periaatteisiin. Ihmiset pyrkivät tekemään parhaan itsensä ja läheistensä hyväksi. Ihmiset osaavat vaikuttaa omaan elämäänsä ja pystyvät yhteistyöhön ja yhteistyö on motivaation vahvistamista. Ihmiset yleensä tietävät, mikä on heille parasta. Ratkaisuja ongelmiin eivät välttämättä löydy, mikäli keskitytään liikaa itse ongelmiin. Kaikki ihmiset ovat arvokkaita ja osaavia, ja pystyvät vastaamaan elämästään. Kunnioittamalla ja kannustamalla voidaan päästä tavoitteisiin. (Vänskä ym. 2008, 81.)

6 TYÖELÄMÄTAHO JA TAVOITTEET

Kunnan velvollisuutena on järjestää sijaishuollossa olleelle tai yhtäjaksoisesti kuusi kuukautta kestäneen avohuollon tukitoimenpiteenä kodin ulkopuolelle sijoitetulle lapselle tai nuorelle jälkihuolto. Espoossa jälkihuolto on keskitetty lasten erityispalveluihin. Keskitetyn jälkihuollon asiakkaina ovat 18–21-vuotiaat nuoret, joilla on jälkihuolto-oikeus. Jälkihuoltonuoren kanssa avopuolisena asuvat nuoret ovat myös asiakkaina. Espoon keskitettyä jälkihuoltoyksikköä on pidetty hyvänä. Nuorilla on mahdollisuus saada kaikki palvelut samasta paikasta. Jälkihuoltoyksikössä toimii johtava sosiaalityöntekijä, kolme sosiaalityöntekijää, viisi sosiaaliohjaajaa sekä puolitoista etuuskäsittelijää. (Nyman 2008, 24.) Keväällä 2011 Espoon jälkihuollon asiakkaina oli noin 270 nuorta (Manser 2011).

Opinnäytetyöni tavoitteena on

- ❖ Kehittää Espoon nuorten jälkihuollon palveluntarjontaa keväälle 2013.
- ❖ Tarjota nuorille keskustelumahdollisuutta ja ryhmäosallisuutta.
- ❖ Tarjota nuorille mahdollisuus nähdä oma kehitys arvokkaana ja tärkeänä sekä mahdollisuus kokea onnistumisenkokemuksia.
- ❖ Ehkäistä nuorten syrjäytymistä.
- ❖ Antaa keinoja nuorille ja työyhteisölle.

Opinnäytetyöni keskeisin tavoite liittyy toiminnan kehittämiseen. Espoon nuorten jälkihuolto on suunnattu 18–21-vuotiaille lastensuojelun asiakkaina olleille nuorille. Jälkihuollon palveluntarjontaan kuuluu yksilöohjausta ja ryhmätoimintaa. Keväällä 2013 jälkihuollon palveluntarjontaan ei kuulunut ryhmätoimintaa, joten kehitin palveluntarjontaa tarjoamalla nuorille mahdollisuuden ryhmäosallisuuteen. Ryhmä oli suunnattu nuorille, joilla ei toteutuksen hetkellä ollut koulua tai työpaikkaa. Tavoitteena oli myös vastuuttaa nuorta olemaan osallisena. Arjen rytmittäminen nuorelle sopivalla vaihtoehdolla tukee hyvinvointia ja ehkäisee syrjäytymistä. Ryhmään osallistuneet nuoret eivät olleet vielä motivoituneita haakeutumaan täysiaikaisesti koulu- tai työpaikkoihin, joten viikoittainen ryhmäosallisuus tuki heidän tarpeitaan.

7 RYHMÄTOIMINNAN SUUNNITTELU

Oma yhteistyöni Espoon jälkihuollon kanssa alkoi keväällä 2013. Suoritin työyhteisöjen kehittäminen -harjoitteluni jälkihuollossa. Ennen harjoittelun alkua tutustuessani paikkaan ja tulevaan ohjaajaani keskustelimme mahdollisesta opinnäytteen toteutuksesta. Ennen harjoittelun alkua esittelin opinnäytetyön suunnitelman, jotta prosessi pääsisi alkuun.

Harjoittelun alkaessa keskustelin koko työyhteisön kanssa ideasta toteuttaa ryhmätoimintaa. Jälkihuollossa tuona keväänä keskityttiin syksyn ryhmien suunnitteluun ja toteutukseen. Työyhteisö koki, että olisi tarpeen mahdollistaa nuorille ryhmäosallisuus. Nuoret tulevat hyvin eri lähtökohdista, joten minun tuli tiedostaa, että vaikka nuoret tahtoisivat osallistua, he eivät välttämättä silti osallistuisi. Laadimme ohjaajani kanssa listaa nuorista, jotka voisivat hyötyä ryhmäosallisuudesta. Kutsuja nuorille lähetettiin 20 kappaletta. Kutsuttuihin nuoriin kuuluivat nuoret, joilla ei ollut koulu- tai työpaikkaa, mutta eivät olleet käytökseltään uhkaavia ja näin ollen pystyisivät yhteistyöhön. Ryhmä oli täysin päihdeettön, joten vakavasti päihdeongelmaiset nuoret jätettiin kutsumatta. Ryhmään osallistui neljä nuorta ja ryhmäkertoja oli viisi. Yksikään neljästä osallistuneesta nuoresta ei etukäteen ilmoittautunut osalliseksi ryhmään.

Tein alustavaa suunnittelua ryhmäkertojen sisällöistä työpaikkaohjaajani kanssa. Työpaikkaohjaaja toimi ohjaajaparinani ryhmässä sekä arvioi minua ryhmäohjaajana. Alustavasti olin suunnitellut käyttäväni narratiivista työmenetelmää, joiden avulla nuorilla olisi mahdollisuus nähdä elämänsä tarinana ja kuinka sitä voi itse kirjoittaa. Työpaikkaohjaajani toi esille, etteivät he pakota nuoria kertomaan tai avaamaan sijoitusaikaansa vaan heille annetaan mahdollisuus aloittaa täysin puhtaalta pöydältä, joten päädyin käyttämään ratkaisukeskeistä työmuotoa.

Ratkaisukeskeinen työmuoto tuki suunnittelemani harjoitteita, jolloin nuoret pääsivät pohtimaan omia voimavarojaan sekä haaveitaan turvallisessa ympäris-

tössä. Ratkaisukeskeisellä työmenetelmällä pyrin antamaan nuorille mahdollisuuden nähdä oma elämä ja kehitys erityisen arvokkaana. Näiden pohjalta suunnittelin ryhmäkertojen teemat ja sisällön. Ryhmäohjaajana toimiessani työelämätahon kanssa tehty yhteistyö oli tiivistä, sillä suoritin jälkihuollossa samanaikaisesti työyhteisöjen kehittäminen -harjoitteluni.

Harjoitteluni yhteydessä tutustuin nuoriin ryhmäkerroilla ja yksilötapaamisissa. Tutustuessani nuoriin pyrin löytämään heidän kiinnostuksenkohteita ja kartoittamaan voimavaroja ja millaiset erilaiset harjoitteet kohtaisivat heidän tarpeensa ja jaksaisivatko nuoret näistä kiinnostua. Tutustuin jälkihuollon aikaisempien ryhmien materiaaleihin ja pyrin keräämään uusia harjoitteita tuttujen rinnalle. Suunnitellessani ryhmän sisältöjä pyrin pitämään ryhmän tavoitteellisena, mutta myös palkitsevana nuorille.

Suunnittelin, että ryhmä olisi suljettu ja sen kokoontuvan viisi kertaa. Ryhmäkerta alkaisi välipalatuokiolla, jonka yhteydessä vaihdettaisiin kuulumisia. Tässä hyödynsin harjoitetta ”mikä ärsyttää, mikä ilostuttaa?”. Jokaisessa ryhmätapaamisessa olisi toiminnallinen tuokio, jonka jälkeen nuorilla olisi mahdollisuus jutella avoimesti ja kysyisin suullisesti palautetta jokaisen kerran jälkeen. Ryhmäkerran lopetusrutiinina toimisi ylijääneiden välipalojen jako. Suunnittelin, että jokainen ryhmäkerta toteutettaisiin hyvässä hengessä ja että nuorilla olisi mahdollisuus osallistua ryhmäkerroille myös hiljaisina osallisina.

8 RYHMÄN TOTEUTUS

Lähetettyämme kaksikymmentä kutsua (LIITE 1.) nuorille kotiin jäimme odottamaan ilmoittautumisia ja suunnittelemaan harjoitteita. Tapasin nuoria yksilöohjausten parissa ja mainostin ryhmää heille. Yhtään ilmoittautumista ei toivottuun päivämäärään mennessä kuitenkaan tullut. Päätimme työpaikkaohjaajani kanssa kuitenkin valmistella tilan ja hankkia välipalaa valmiiksi. Lopulta neljä nuorta tuli paikalle ja meillä oli ryhmä valmiina. Ryhmässä oli kaksi poikaa ja kaksi tyttöä ja he olivat kaikki toisilleen jokseenkin tuttuja entuudestaan. Kokoonnuimme porukalla viisi kertaa. Neljännellä kerralla mukaan pääsivät vain pojat, mutta muutoin olimme koossa yhdessä.

Aihe	Tavoite	Toteutus
1 Kerta: Tutustuminen	Tutustua toisiimme. Luoda turvallista ryhmähenkeä ja avointa keskustelua.	Aloitimme ryhmän esittäytymällä ja kertomalla ryhmästä sekä syömällä yhdessä välipalaa. Haastoin nuoria keskusteluun: mikä ärsyttää, mikä ilostuttaa - kysymyksiin. Pyysin nuoria esittämään toiveita ryhmän sisällöstä. Jaoin kaikille nuorille saman maisemakuvan. Jokainen kirjoitti omat havaintonsa ja mielipiteensä kuvasta sen alle. Tämän jälkeen keskustelimme, miten jokaisella on omat havainnot ja mielipiteet kuvasta. Näemme asiat eri tavoin, muttei se ole väärin. Nuoret kirjoittivat itselleen tulevaisuuden kirjeen. Kirje sijoittui aikaan, kun jälkihuolto loppuu. Pyysin nuoria uudestaan kertomaan toiveita ryhmästä ja että tuliko kir-

		<p>jettä kirjoitettaessa mieleen jotain, mikä auttaisi tulevaisuudessa.</p> <p>Pyysin suullista palautetta ja jaoimme ylijäämäruoan nuorille.</p>
--	--	---

Aihe	Tavoite	Toteutus
2 Kerta: Elokuva	Näyttää nuorille, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa. Katsoimme elokuvan, joka herätti tunteita ja keskustelua.	<p>Aloituksena toimi edelliseltä kerralta, hyväksi havaittu harjoite: mikä ärsyttää, mikä ilostuttaa? Harjoitteen lomassa söimme välipalan.</p> <p>Katsoimme elokuvan Unelmien Sielunmessu.</p> <p>Keskustelimme elokuvasta jälkikäteen.</p> <p>Jaoimme välipalat nuorille kotiin.</p>

Aihe	Tavoite	Toteutus
3 Kerta: Tulevaisuuden unelmia	Antaa keinoja nuorille nähdä ja unelmoida omasta tulevaisuudesta.	<p>Välipala ja kuulumisten vaihto aloitti ryhmän rutiininomaisesti.</p> <p>Mikä ilostuttaa, mikä ärsyttää?</p> <p>Nuoret saivat paperin, johon olin kirjannut lauseenalkuja. Nuorten tehtävänä oli jatkaa lauseita (LIITE 3).</p> <p>Työstimme nuorten kanssa unelma-/ aarrekartat. Kerroin nuorille, miten karttaa voi työstää monin eri tavoin. Mitä haluaa jättää jälkeensä, tai mitä toivoo tulevaisuuden tuovan tullessaan.</p> <p>Ylijäämät välipalat jaettiin nuorille.</p>

Aihe	Tavoite	Toteutus
4 Kerta: Työ, koulutus ja oma jakso	Antaa nuorille tietoa työstä ja koulutusmahdollisuuksista.	Aloitimme ryhmäkerran välipalalla, kuulumisilla ja mikä ärsyttää, mikä ilostuttaa -harjoitteella.

minen.	sista. Antaa myös keinoja päästä aiemmalla kerralla unelmoituun tulevaisuuteen.	<p>Nuorten tuli kirjoittaa paperille unelma työpaikka ja siitä saatava palkkio. Kaikki kertoivat omansa ja niistä keskusteltiin.</p> <p>Jaoin pöydälle paperilappuja, joihin olin kirjoittanut erilaisia ammattinimikkeitä. Nuoret tutustuivat niihin ja valitsivat mieleisensä. Paperilapun kääntöpuolella oli palkka- ja koulutusvaatimustiedot. Keskustelimme koulunkäynnistä ja siitä, miten jälkihuolto tukee opiskelevaa nuorta sekä erityisesti keskityimme oppisopimus-koulutukseen.</p> <p>Pesäpuu Ry on julkaissut Selviytymisen merkit -pelin, joka soveltuu yksilöohjaukseen lasten ja nuorten kanssa. Olin tehnyt nuorille ”pelilaudan”, jossa oli kysymyksiä (LIITE 4). Pöydälle levitin lappuja, joissa oli erilaisia hyvän ja pahan olon sanoja. Nuoret saivat valita ottavatko lappuja oman ”pelilaudan” päälle vai kirjoittavatko vastauksen. Harjoitteen tarkoituksena oli saada nuori näkemään, miten toimii pahan olon tullessa sekä mikä /mitkä seikat auttavat eteenpäin. Vastauksia ei julkistettu. Nuoret saivat antaa palautetta pelin ideasta ja toimivuudesta.</p> <p>Jaoin välipalan nuorille.</p>
--------	---	---

Aihe	Tavoite	Toteutus
5 Kerta: Palaute ja palkkio	Saada nuorilta palautetta ryhmästä ja sen toimivuudesta	<p>Olimme sopineet tapaamisen ravintolan eteen.</p> <p>Nuoret saivat syödä rauhassa ja samalla</p>

	desta. Palkita nuoret ryhmäosallisuudesta ja viettää mukavan viimeisen ryhmäkerran yhdessä.	vaihdoimme kuulumiset. Syömisen jälkeen nuoret antoivat kirjallisen palautteen ryhmästä. Kiitin nuoria ja kerroin, että arvostan heidän osallisuuttaan opinnäyteprosessissani. Toivotimme hyvät jatkot puolin sekä toisin.
--	---	--

9 ARVIOINTI JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Arvioni työstä ja sen toteutuksesta koostuu omista havainnoistani sekä nuorten ja työyhteisön palautteesta. Verratessani työlle asetettuja tavoitteita ja toteutusta onnistuin mielestäni hyvin. Opinnäytteeni keskeisin tavoite oli kehittää toimintaa ja palveluntarjontaa. Suunnittelemalla ja toteuttamalla viisi kertaa kokoontuneen ryhmän ja sen toiminnan, pääsin mielestäni oman työni tavoitteeseen. Suunnitteluun käyttämäni aika oli niukka ja siihen keskittyisin enemmän. Vaikka kyseinen toteuttamani runko oli itselleni toimiva ja eteni mielestäni hyvässä vauhdissa olisi hyvä teoreettinen pohja tukenut omaa varmuuttani toteutuksessa. Ryhmän sisältöihin kuului nuorille tulevaisuuden kannalta tärkeitä harjoitteita ja tietoa työ- ja koulutusvaihtoehtoista. Ratkaisukeskeinen työtapaa tuki voimavarakeskeistä lähestymistä asioihin. Ryhmän sisällöillä pyrin kannustamaan nuoria pohtimaan ja keskustelemaan tulevaisuudesta. Näillä menetelmillä pääsin opinnäytteeni muihin tavoitteisiin hyvin ja pyrin antamaan nuorille keinoja tulevaisuuden varalle.

Ryhmänohjaajana pyrin olemaan asiakaslähtöinen ja mukautuvainen eri rooleihin. Nuorten ja minun ikäeroni ei ollut kovin suuri, joten koin haastavana toimia ohjaajan roolissa. Toin nuorille esille, etten aio toimia mitenkään erityisesti ohjaajana tai auktoriteettina vaan enemmänkin ohjaan koko porukkaa toimimaan yhdessä. Tämä onnistui kiitettävästi ja nuoret eivät pyrkineet vastarintaan lainkaan, sillä taho, jolle vastarintaa osoittaa ei ollut. Tietenkin on hyvä tiedostaa, ettei tämä onnistu kaikissa tilanteissa, mutta havaitsin sen omassa ryhmässäni erittäin hyväksi ratkaisuksi. Ryhmänohjaaminen oli minulle entuudestaan tuttua, mutta uuden ryhmän alkaessa on edessä aina uusia haasteita. Ryhmänohjaajana koin riittämättömyyttä tukea nuoren tilannetta kokonaisvaltaisesti. Ohjaajan näkökulmasta ajatellen liiallinen valmistuneisuus olisi ollut turhaa. Olisin joutunut pettymään nuorten motivaation puutteesta, vaikka itse olin innostunut. Yleisesti katsoen tämän ryhmän ohjaamisessa onnistuin ja se oli kaikille osapuolille mielekästä.

Ryhmäkerroilla jokaisella nuorella oli mahdollisuus ennen ja jälkeen kertoa tuntemuksistaan ja mielipiteensä ryhmäkerrasta. Viimeisellä ryhmäkerralla aiheena toimi palaute ryhmästä. Olin tehnyt palautelomakkeen (LIITE 2), jonka jokainen täytti nimettömänä, jotta minun olisi mahdollista arvioida omaa ryhmääni ja sen onnistumista. Työyhteisöltä ja työpaikkaohjaajaltani pyysin ja sain suullista palautetta. Työyhteisö oli erittäin kiinnostunut ryhmän jäsenmäärästä ja toiminnasta. Työpaikkaohjaajani antoi minulle työstäni palautetta jokaisen ryhmäkerran jälkeen.

Palaute, jota työstäni sain, oli positiivista. Työyhteisöltä sain hyvää palautetta onnistumisesta ja sain kokoon ryhmän, jossa toimimme yhdessä. Työpaikkaohjaajani antoi palautetta ohjaustyylistä sekä toiminnan suunnittelusta ja sisällöstä. Hän koki että, osasin löytää oikeat harjoitteet ja suunnitella hyvän toiminnan. Ohjaajana olin helposti lähestyttävä, luonteva ja ammatillinen. Nuorten palaute oli pelkästään positiivista. He eivät juuri odottaneet mitään, joten olivat tyytyväisiä kaikkeen saamansa. Kaikki neljä nuorta kertoivat palautteessaan, että olisivat valmiita osallistumaan ryhmätoimintaan myös tulevaisuudessa.

Palautelomakkeessa en huomannut kysyä nuorilta toivetta tulevaisuuden ryhmien suuntaukselle. Tämä olisi ollut mielestäni erittäin arvokas tieto minulle ja työyhteisölle. Neljännellä ryhmäkerralla, jolloin paikalle pääsivät ainoastaan pojat, huomasin paljon pieniä muutoksia. Pojat osallistuivat aivan eri tavoin tyttöjen ollessa poissa. He olivat itsevarmempia, puheliaampia ja motivoituneempia. Ehkä ryhmäkerran aihe oli motivoivampi tai sosiaalinen paine pienempi. Pohdin olisivatko nuoret hyötynneet enemmän poika- tai tyttöryhmistä. Kun tulevana ammattilaisena jatkan ryhmänohjaajana, aion hyödyntää tätä kokemustani. Palautelomake oli mielestäni hyvä, mutta siinä oli paljon pieniä puutoksia, joihin olisin voinut kiinnittää enemmän huomiota.

10 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen on ollut minun kohdallani erittäin pitkäaikainen prosessi. Se on ollut opettavainen ja siihen on sisältynyt paljon onnistumisia ja epäonnistumisia. Omassa opinnäyteprosessissani havaitsin itsestäni ja ammatillisuudestani paljon vahvuuksia ja heikkouksia. Opinnäyteprosessin aikana olen saanut uusia ulottuvuuksia työhön ja varmuutta toimia ammattilaisena. Opinnäyteprosessi on tukenut omaa ammatti-identiteettiäni ja sen kehittymistä.

Ryhmän ohjaaminen on minulle mielekästä ja nautin siitä. Kohtaan ihmisiä mielelläni ja koen olevani helposti lähestyttävä ja turvallinen aikuinen. Minulla on mielestäni monia piirteitä, joita hyvällä ryhmänohjaajalla tulee olla. Toivoisin saavani myös tulevaisuudessa harjoittaa omia ryhmänohjaajan taitojani.

Omia kehityshaasteitani ovat erityisesti toiminnansuunnittelu ja teoreettisen pohjaan tutustuminen hyvissä ajoin. Jälkikäteen teorian etsiminen ja hankkiminen on paljon haastavampaa ja rankempaa kuin osana suunnittelutyötä. Kun ryhmäprosessi oli jo ohi, oli helppoa unohtaa myös kirjallinen tuotos. Itsensä motivoiminen ja työn aloittaminen tavallaan alusta oli haastavin osa prosessissa. Prosessin aikana opinnäyte on toisaalta edistynyt hyvin ja toisaalta erittäin takkuillen. Opinnäyte on nostanut ahdistusta monesti ja tuntunut liian haastavalta, mutta eteneminen ja onnistuminen ovat tuoneet tunteen pärjäämisestä. Prosessin alussa olisin toivonut parin, jonka kanssa tehdä työn. Tykkään työskennellä ryhmässä ja tiimissä, ja siksi olisin toivonut paria, jonka kanssa kahlata prosessi toinen toistaan motivoiden. Toisaalta, kun ajattelen asiaa nyt, kun olen saattanut prosessin loppuun aivan yksin ja koen mahtavaa onnistumista. Sain prosessin työstettyä alusta loppuun itsenäisesti ja sain varmuutta myös yksilötyöskentelyyn ja opin itsestäni suunnattomasti. Olen aina nauttinut tiimityöskentelystä ja viihtynyt ryhmässä, jolloin asioille saa monta perspektiiviä sekä reflektion mahdollisuus on suurempi. Kehityshaasteena tulevaisuudelle näen erityisesti yksilötyöskentelyn ja vaikka tämä opinnäytetyö antoi vahvuutta ja onnis-

tumisen kokemuksia yksilötyöskentelystä, koen, että minulla on siinä vielä kehitettävää.

Opinnäyteprosessin aikana olen oppinut paljon nuoruusiästä, ratkaisukeskeisyydestä ja päivittänyt tietoni lastensuojelun palvelujärjestelmästä. Työllistyn valmistuttuani lastensuojelun kentälle ja koen opinnäytetyölläni olevan suuri merkitys tulevan ammattini kannalta.

Opinnäytteeni keskeisenä tavoitteena oli kehittää kevään 2013 palveluntarjontaa. Espoon jälkihuoltoyksiköllä on toimiva palveluntarjonta, joka mahdollistaa ryhmäosallisuuden. Resurssien puutteesta kehitin toimintaa yhdellä ryhmällä. Eniten pohtisin, miten toiminta jatkuu ja että millaisia ryhmiä tulevaisuudessa on tarjolla. Tarjoamani Meidän ryhmä -malli ei ollut yhtä rankka ja sisällöllinen verrattain jälkihuollon aikaisempiin ryhmiin. Meidän ryhmässä teimme paljon mukavia asioita ja yhdessä tekeminen oli tärkeää. Harjoitteet olivat pääosin yksilötyöskentelyyn ja pyrin saamaan nuoret pohtimaan myös itsekseen. Meidän ryhmä työllistäisi kaksi sosiaaliohjaaja muun ryhmätoiminnan lisäksi. Vaikka meidän ryhmän mallista sain paljon positiivista palautetta ja se koettiin toimivaksi, se saattoi olla sisällöltään liian suppea eikä tarpeeksi aikaansaava.

Oma näkemykseni olikin tarjota nuorille juuri tämänkaltaisen kevyt ryhmä, johon osallistuminen on erityisen helppoa ja mukavaa. Nuorten ryhmätoimintaa voidaan kehittää monin tavoin. Aiemmin mainitsin tehneeni huomion poikien toimivuudesta ryhmässä tyttöjen ollessa pois. Mikäli itse jatkaisin tässä tehtävässä, haluaisin kokeilla pelkkiä tyttö- tai poikaryhmiä.

Oman arvioni mukaan meidän ryhmä onnistui hyvin ja palveli nuoria. Kehittämisen varaa löytyy kuitenkin. Halusin nuorten tekevän osittain tuttuja ja turvallisia harjoitteita, mutta olisin toivonut silti enemmän monipuolisuutta. Nuorilla ei ollut ryhmälle toiveita juuri lainkaan, vaikka kykenivätkin hyvään yhteistyöhön. Se haastaa minut ohjaajana löytämään ne asiat, joista jokainen varmasti nauttii ja saa jotain itselleen.

10.1 Eettisyys

Lastensuojelun kentällä tehtävä työ on eettisesti vaativaa. Työssä tärkeää, on huomioida yksilön tarpeet ja kohdata asiakkaat aidosti. Opinnäytteeni koskettaa vaativaa asiakasryhmää lastensuojelun palvelujärjestelmässä. Nuorten hyvinvoinnin, turvallisuuden ja työn eettisyyden kannalta näiden seikkojen pohdinta on tärkeää. Työssäni olen ottanut riskin, vaatiessani nuorten osallisuutta osaksi opinnäytetyötäni. Tiedostin nuorten motivaation puutteen, mutta oman työni onnistumisen kannalta tarvitsin nuorten osallisuutta.

Opinnäytetyötä tehdessäni olen pitänyt nuorten yksityisyydensuojasta tiukasti kiinni. Työni koostuu hyvästä teoreettisesta viitekehyksestä, mikä tukee suunniteltua toimintaa. Nuorten henkilökohtaiset tiedot ja yhdessä käydyt keskustelut ovat luottamuksellisia ja jääneet Meidän- ryhmään. Ryhmäturvallisuuden kannalta on tärkeää puhua eettisyydestä nuorten kanssa heti alusta alkaen.

Aiemmin työssäni mainitsin, että olisin toivonut saavani hyödyntää narratiivista työmenetelmää opinnäytetyössäni. Jälkihuollossa nuorilla on oikeus valita mitä asioita he menneisyydestään kertovat. Osana omaa ammattietiikkaa, halusin kunnioittaa nuorten toivetta. Löysin työmenetelmän joka tuki suunniteltua toimintaa ja samalla kunnioitti nuoria ja näin ollen säilytti ryhmässä turvallisuuden.

10.2 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta

Jälkihuolto toimintayksikkönä on ollut monen hankkeen sekä tutkimuksen työelämätahona. Nuorten hyvinvoinnin kannalta koen tärkeäksi, että jälkihuolto on ajan hermolla erilaisin menetelmin. Asiakasryhmää on tutkittu useamman hankkeen yhteydessä, joista mainitsen muutamia. Hanna Härkönen (2003) on tehnyt pro gradu- tutkielman *Tavataanko toimistolla? – Lastensuojelun jälkihuollon toteutuminen täysi-ikäisten nuorten kohdalla*. Pauliina Kokkonen (2005) on työstänyt pro gradu- tutkielman *Lastensuojelun jälkihuolto - ponnahtauslauta itsenäiseen aikuisuuteen?* Mainittakoon myös lähteenä käyttämäni Sarianna Reinkai-

sen (2009) kirjoittama väitöskirja *Nuorisokodista maailmalle : Kokemuksia nuorisokodissa elämisestä ja aikuisiässä selviytymisestä*.

Ammattikorkeakoulu tasoisia opinnäytteitä on tehty jälkihuoltoyksikköön maanlaajuisesti monia, seuraavassa mainitsen muutamia. Kaisto-Vanhamäki Hanna ja Jacklin, Juhani (2011) tutkivat *Jälkihuollon asiakkaiden kokemuksia jälkihuollon merkityksestä arjessa selviytymisestä*. Jurvansuu Riitta (2013) on tehnyt kehittämishankkeen *"Jälkihuolto ruletaa" : Jälkihuollossa olevien nuorten osallisuuden kokemus koulutus- ja työelämään kiinnittymisessä*. Espoon jälkihuoltoyksikköön kohdistuvan kehittämishankkeen on työstänyt Mia Kosomaa-Hovatta (2013) *Jälkihuollon asiakasraati: Espoon jälkihuoltonuoret kokemusasiantuntijoina*.

10.3 Ideoita jatkotyöskentelyyn

Pohdin aiemmin ryhmien jatkuvuutta, löytyykö jälkihuoltoyksiköstä resursseja kevyemmille ryhmille? Tapaamani nuoret tarvitsivat paljon aikaa ja hyväksyntää. Heille juuri yhdessä tekeminen ja turvallisessa ympäristössä tapahtuva yksilötyöskentely, voisi olla tärkeää. Mikäli, minun olisi ollut mahdollista jatkaa ryhmänohjaajana. Olisin mielelläni mahdollistanut nuorille ryhmäosallisuuden kevyessä ryhmässä, jossa päätavoitteena on yhdessä tekeminen.

Omaan havaintooni tyttöjen ja poikien osallisuudesta ryhmässä, näkisin mahdollisuutena ylläpitää tyttö- tai poikaryhmiä. Tätä kautta olisi myös mahdollista tutkia osallisuutta ja sen merkitystä nuoren elämässä. Opinnäytetyöni ei ollut materiaalipakki, mutta hyvänä kehitysideana voisin nähdä sopivan materiaalipakin rakentamisen. Työtäni voi tuki nyt jo hyödyntää valmiina materiaalina sopivalle ryhmälle, mutta valmis harjoitepakki lisäisi toivomaani monipuolisuutta.

LÄHTEET

Ahonen, Riitta 2014. Ammattina Kohtaaminen. Talentia 41 (1), 36–38.

Cacciatore, Raisa i.a. Nuoruus kutsuu- vetoa vaaroihin. Viitattu 31.1.2014
<http://www.raisacacciatore.fi/22>

Espoon Seurakunnat i.a. Nuoret Aikuiset. Viitattu 21.3.2014
<http://www.cafekismus.fi/>

Espoon Seurakunnat i.a. Korsi-projekti. Viitattu 27.3.2014
<http://www.espoonseurakunnat.fi/web/seurakuntayhtyma/korsi-projekti>

Espoonlahden seurakunnan nuorisokahvila – ryhmät i.a. Viitattu 26.3.2014.
<http://www.paheksuvakirahvi.fi/index.php?/nuoret/nuorisotyoen-toimintakalenteri/>

Bohleber, Werner 2010. Myöhäisnuoruus ja varhainen aikuisuus. Kriisit, kehityksen umpikujat ja niiden hoito. Teoksessa: Niemi, Timo (toim.) Aikuis-tuminen, Väkipalta ja fantasia – Nuorisopsykoterapian erityiskysymyksiä 12. Helsinki: Yliopistopaino.

Huuskonen, Päivi. Verttaistuki – ”en olekaan ainut” i.a. Viitattu 31.1.2014
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vertaistuki/>

Kivelä, Valtteri & Lempinen, Juho 2010. Arki hallintaan – Nuorten ryhmätoimin-nan ohjaaminen. Turenki: KOTA – Lasten ja nuorten hyvinvointi ry.

Kuusinen, Jorma 2008. Nuorten aikuisten kehitystehtävät, onnellisuus ja kehi-tyksen hallinta. Teoksessa: Lyytinen, Heikki (toim.) Näkökulmia kehitys-psykologiaan – kehitys kontekstissaan. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö. s.331–322

Kuusinen, Jorma & Korkiakangas, Mikko 1991. Ihmisen kehitys elämänkaaren näkökulmasta. Teoksessa: Kuusinen, Jorma (toim.) Kasvatuspsykologia. Juva : WSOY.

Kronqvist, Eeva-Liisa & Pulkkinen, Minna-Leena 2007. Kehityopsykologia – Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Nikula, Tuuli & Rannikko, Altti 2010. Mitä kuuluu? – Puhumalla paras – ohjaajan opas. Eläkeliitto ry: Multiprint.

Laaksonen, Sari 2004. Jälkihuolto-opas. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

- Laimio, Anne & Karnell, Sonja 2010. Vertaistoiminta – kokemuksellista vuorovaikutusta. Teoksessa: Laatikainen, Tanja (toim.) Vertaistoiminta Kannattaa. Asumispalvelusäätiö. Viitattu 11.3.2014
http://www.sosiaaliportti.fi/File/1a4faebc-f9d0-4694-8f40-3695743172f1/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf
- Lastensuojelulaki 2007/417. Viitattu 31.1.2014
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L12>
- Laurila, Anja 2008. Nuoren itsenäistymisen tukeminen. Teoksessa: Ketola, Jari (toim.) Menetyksistä mahdollisuuksiin – Perhehoitoa lasten ja vanhemmuuden tueksi. PS-Kustannus: Juva s.99–122
- Leppävaaran seurakunnan lapset ja nuoret – tapahtumakalenteri i.a. Viitattu 26.3.2014 <http://www.lenu.fi/nuoret>
- Levamo, Pauliina 2007. Omaa elämää etsimässä – Tutkimus ryhmämuotoisen sosiaalityön mahdollisuuksista tukea nuoren itsenäistymistä. Teoksessa: Näe minut –Kuule minua – Kokemuksia ryhmistä. Heikki Waris – instituutin julkaisu sarja nro 11. SOCCA: Yliopistopaino.
- Malinen, Tapio 2008. Luova Tila – Ratkaisukeskeisestä ja Narratiivisesta työstä. Helsinki: Lyhytterapiainstituutti Oy.
- Mansner, Riitta. 2011. Asumisen turvaaminen jälkihuollon näkökulmasta. Verkodokumentti. Viitattu: 18.3.2014
www.socca.fi/files/1130/R5_20110518_B.pdf.
- Muhonen, Jyrki ; Lallukka, Kirsi & Turtiainen, Pekka 2009. Pienryhmätoiminta lasten ja nuorten ehkäisevän työn menetelmänä. Jyväskylä : YAD Youth Against Drugs Ry.
- Nurmi, Jan-Erik 2008. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa: Lyytinen, Heikki (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan – kehitys kontekstissaan. Werner Söderström Osakeyhtiö: Helsinki. s.256–271
- Nurminen Kirsi-Maria. Perheliitto i.a. Viitattu 31.1.2014
<http://www.perhehoitoliitto.fi/files/113/jalkihuolto.pdf>
- Nyman, Helena 2008. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan julkaisuja: Selvitys lastensuojelulain mukaisesta jälkihuollosta Vantaalla keväällä 2008.
- Nyyti Ry–Nuoruudesta aikuisuuteen i.a. Viitattu 31.1.2014.
<https://www.nyyti.fi/tietoa/nuoruudesta-aikuisuuteen/>
- Olarin Seurakunnan nuoret - viikkotoiminta i.a. Viitattu 26.3.2014.
<http://www.niittykappeli.net/nuoret/viikkotoiminta>

Pruuki, Heli 2002. Kerron sinulle tarinan – Tarinoita rippikoulu- ja nuorisotyöhön. Helsinki: Lasten Keskus.

Ratkes Ry i.a., Ratkaisukeskeisyys pähkinäkuoressa. Viitattu 19.3.2014
<http://www.ratkes.fi/tietoaratkaisukeskeisyydestae/artikkeleita/ratkaisukeskeisyys-paehkinaenkuoressa/>

Ratkes Ry i.a., Mistä ratkaisu- ja voimavarasuuntautuneisuudessa ("ratkesissa") on kyse? Viitattu 19.3.2014.
<http://www.toimisait.com/ratkes/userData/r-info.pdf>

Reinikainen, Sarianna 2009. Nuorisokodista maailmalle – Kokemuksia nuorisokodissa elämisestä ja aikuisiässä selviytymisestä. Helsinki: Yliopistopaino.

Saarniaho, Rami 2005. Piaget'n teoria kognitiivisesta kehityksestä. Viitattu 27.3.2014
http://opinnot.internetix.fi/fi/materiaalit/ps/ps2/1_kehityopsykologian_teoriat__mallit_ja_tutkimus/08_piagetn_teoria?C:D=gjsX.eyal&m:selres=gjsX.eyal

Salmela, Jaana 2006. Läheisten ihmisten tuki ja onnistumisen kokemukset lisäävät nuorten itsearvostusta, viitattu 11.3.2014
<https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2006/05/tiedote-2009-10-01-2014-39-744792>

Sinkkonen, Jari 2012. Nuoruusikä – Miten lapsesta tulee nuori aikuinen? Helsinki : WSOY.

Sosiaaliportti i.a. A. Lastensuojelun käsikirja – Lastenkoti, nuorisokoti. Viitattu 11.3.2014
<http://www.sosiaaliportti.fi/fiFI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/muodot/lastensuojelulaitokset/lastenkoti/>

Sosiaaliportti i.a. B. Lastensuojelun käsikirja – Lapsen arki ja perushoito sijaishuollossa. Viitattu 11.3.2014.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fiFI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/hoitojakasvatus/perushoito/>

Sosiaaliportti i.a. C. Jälkihuolto. Viitattu 31.1.2014, 21.3.2014
<http://www.sosiaaliportti.fi/fiFI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/jalkihuoolto/>

Sosiaaliportti i.a. D. Ratkaisukeskeinen työskentely. Viitattu 19.3.2014
<http://www.sosiaaliportti.fi/Page/9aa3998c-cdcb-4394-8ac7-7d5ebcaa1b8b.aspx>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Toiminta. Viitattu 21.3.2014
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/498064D19B44F4F0C2256FEA003B1193?OpenDocument&lang=FI>

Tapiolan seurakunnan nuoret i.a. Viikkotoiminta. Viitattu 26.3.2014
<http://www.paheksuvakirahvi.fi/index.php?/nuoret/nuorisotyoen-toimintakalenteri/>

Taskinen, Sirpa 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: WSOYpro Oy.

Vänskä, Kirsti; Laitinen-Väänänen, Sirpa; Kettunen, Tarja; Mäkelä, Juha 2011. Onnistuuko Ohjaus? – Sosiaali- ja terveysalan ohjaustyössä kehittyminen. Helsinki: Edita Prima.

LIITE 1: Kutsu meidän ryhmään

Nuorten Ryhmä

Hei Sinä Nuori!

Sinut on kutsuttu osaksi nuorten ryhmää.

Ryhmä kokoontuu kerran viikossa, aina keskiviikkoisin klo. 13–15.
Ensimmäinen ryhmä kokoontuu 27.3.2013.

Paikkana jälkihuollon kerhotila
Osoite: Kannusillankatu 6 A
02770 Espoo. Väestösuojan vieressä.

Ryhmä vetäminen on osa oppinäytetyötäni,
opi skelen kolmatta vuotta sosionomiiksi. Ryhmää kanssani
vetää Merja Kymäläinen jälkihuollosta. Tarkoituksenamme on
löytää vastauksia vereisiin kysymyksiin ja olla ja tehdä yhdessä.
Tarjolla kahvia ja pientä purtavaa.

Terveisin, Linda & Merja

Missä sä oot
hyvä?

Mitä sulle kuuluu?

Onks sulla
unelmia?

Just sun oleminen mukana, on
mulle tärkeää.

Ilmoittautumiset 25.3.2013 mennessä
Merjalle! Puh. 046 8771937

LIITE 2: Palautelomake

PALAUTE KYSELY KEVÄÄN 2013 NUORTEN RYHMÄSTÄ

Osallistuin kerroille:

1. Tutustuminen
2. Leffan katselu
3. Unelmakartta
4. Työ-koulutus ja pelin kehittäminen
5. Syöminen

Miten pystyit itse vaikuttamaan toiminnan sisältöihin?

Miten ryhmä kerrat vastasivat odotuksiasi?

Mikä oli oikein hyvää ja onnistunutta?

Mikä ei toiminut tai onnistunut? Jäikö jotain puuttumaan, mitä odotit?

Mitä tekisit toisella tavalla?

Aiotko osallistua vastaavaan toimintaan myöhemmin?

Mitä muuta haluaisit sanoa? Mainitsemisen arvoista?

LIITE 3: Jatka lauseita – harjoite

Avoimia lauseita. Niitä voi listata vaikka mielin määrin, tässä vain yksi esimerkki.

Kaikki on ihan hyvin, mutta...

Olen ihan tyytyväinen...

Parisuhteeni on/ olisi...

Arkeni on...

En jaksakaan vielä...

Toivoisin, että...

Haluaisin olla...

Pystyn vielä...

Aion olla...

LIITE 4: "Pelilauta"

MISTÄ MINULLE TULEE PAHA OLO: MISTÄ MINULLE TULEE
HYVÄ OLO:

MIKÄ AUTTAA HETI OLOONI?

KUKA AUTTAA?

MIKÄ AUTTAA ETEENPÄIN?

HALUAN TIETÄÄ ENEMMÄN?

MISSÄ TILANTEESSA KOEN OLONI EPÄMIELLYTTÄVÄKSI?